

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji naša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predat 22. telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značilo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in namučencem vsaka beseda Din 0.50

Štev. 71 • Maribor, četrtek, dne 22. junija 1939 • Leto XIV

Zopet se piše in govori o sporazumu

doma in v inozemstvu.

Vse kaže, da je interpelacija dr. Stojadinovića nehoti postavila vprašanje sporazuma s Hrvati zopet v ospredje v naši notranji politiki. I. z. s. e. v. t. raz.

V Skoplju je govoril prvak zemljoradnikov Joca Jovanović, ki je dejal, da srbska zemljoradniška stranka ne bo ovirala akcije za sporazum, pa četudi pri sklepanju sporazuma ne bi sodelovala in da s tem soglašajo tudi združena opozicija.

Kar se socialistov tiče, so dali že davno izjavo združeni opoziciji, da sprejmejo vsako rešitev sporazuma, s katero se bo zadovoljila združena opozicija, oz. Hrvati. Socialisti so v vprašanju sporazuma odobrili načelno stališče združene opozicije od 8. oktobra 1937. l. V tistem dogovoru je bilo rečeno, da se bo hrvaško vprašanje reševalo v demokraciji in z demokratičnimi sredstvi. Ako mislijo Hrvati, ozir. dr. Maček, da je treba hrvaško vprašanje rešiti kot prvo in potem šele razgovarjati o demokraciji, oz. pustiti to vprašanje sploh ob strani, dokler se ne reši mednarodno, naj mu bo. I. z. s. e. v. t. raz.

V raznih listih se hrvaško vprašanje razmotriva na dolgo in široko. »Hrvatski dnevnik« citira vse te liste. Podčrtava, da tudi italijanski in francoski časopisi pričakujejo pozitivne rešitve hrvaškega vprašanja, v čemer vidi »Hrvatski dnevnik« zadovoljstvo teh listov nad rešenjem tega našega notranjega problema.

O sporazumu so govorili zadnje nedeljo tudi na shodih ozir. konferencah JRZ, kjer so govorniki nastopali proti dr. Stojadinoviću in zagotavljali, da ima predsednik vlade vse za seboj ter da je on edino upravičen voditi in zaključiti razgovore z dr. Mačkom.

Poljski listi prinašajo celo članke o načinu reševanja hrvaškega vprašanja.

»Hrvatski dnevnik«, ki beleži vesti tujih listov pravi: »Nam ni ničesar znano, razen to, kar smo že objavili, toda vse to pisanje in vsi govori kažejo, da se zopet začne javna razprava o hrvaškem vprašanju in o poskusih, da se pride do sporazumne rešitve.«

Pred enajstimi leti

dne 21. junija so padli v narodni skupščini sodbonosni streli,

ki so pretrgali nit življenja Pavlu Radiću, dr. Basariću in Stjepanu Radiću. Stjepan Radić je sicer šele pozneje podlel posledicam strel, ki jih je oddal tedanji Črnogorec Puniša Račić. Politične posledice tega zločina občutimo vsi še danes.

V Belgiji bo razširjena volilna pravica žena

Žene dobe volilno pravico tudi v pokrajinskih zbore.

Belgijski notranji minister je predložil parlamentu načrt volilnega zakona, po katerem dobe žene volilno pravico za pokrajinske volitve. Doslej so imele žene volilno pravico samo za parlament.

Angleško poslaništvo v Pragi je bilo ukinjeno. Angleška vlada pa izjavlja, da to ne pomeni spremembe njenega stališča v češkem vprašanju in da se je o tem posvetovala z vladami Francije, USA, Sovjetske Rusije in Poljske, ki so izjavile, da so sporazumne s postopanjem Anglije.

Zagonetka svetovnega miru se zapleta

Konflikti, intrige in kdo bo plačal račun?

Po svetovni vojni smo imeli vtis, da se je zasedla svetovna demokracija v mednarodnem javnem življenju. — Vsi znaki so kazali tako. — Velike in male države so se smele upravljati same in nobena sosedna ni bila nevarna svoji sosedu. Države in države so imele avtoriteto doma in v tujini. Ta duhovni po-vojni mir so porušili polagoma gospodarski in imperialistični interesi držav, ki so bile z mirovno pogodbo preveč obremenjene ali pa se jim je zdelo, da so dobile premajhno odškodnino za udeležbo na vojni. Sem spada v prvi vrsti Nemčija in v drugi vrsti Italija, ki jih imenujemo danes evropski dinamični velesili. Z geslom, da sta v vojni trpeli škodo, sta obe državi razvili s svojim naglašanjem nacionalizma dinamično politiko doma in v inozemstvu. I. z. s. e. v. t. raz.

Države so imele v Društvu narodov moralno zavetišče. Pravi krivci nezadovoljnosti so pa bili zmagovalci v svetovni vojni, ker niso hoteli vpoštovati zahtev, ki so jih imele današnje dinamične države. Najprej so te države pričele torpedirati Društvo narodov, ki se tudi sicer ni prav uveljavljalo v reše-

vanju raznih vprašanj. To torpediranje in izstopanje iz Društva narodov je pa omajalo zaupanje in čut varnosti malih držav. Male države so se prej čutile varne, danes pa ne več. Tako je bila razrahljena skupnost in avtoriteta malih držav, ki žive v vednem strahu ter iščejo posrečeno ali neposrečeno zaščito v svoji prilagoditveni sposobnosti.

Dinamika pa je naperjena predvsem proti Angliji in Franciji, ker sta ti dve državi zmagovalki in kolonijalni državi. Obema dinamika lahko največ škoduje s tem, da razkrajajo njiju sile in da goji v kolonijah sovražno propagando. — Takih vzgledov imamo več. Izstopanje iz Društva narodov, intervencija v Španiji, sedaj blokada angleških koncesij na Kitajskem, agitacija v Arabiji, v južni Ameriki, otežkočanje trozveze Anglija, Francija in Rusija. Zlasti je težak položaj Rusije v teh pogajanjih. Prej so jo ignorirali, bali so se je zaradi ideoloških razlik, sedaj bi se pa rada dogodila z njo Anglija prav tako kakor Nemčija in Italija. Anglija hoče s tem ščititi svoje interese in v varstvo svojih interesov ne želi poginuti male države

v blok dinamičnih držav, da se dinamične sile ne okrepe preveč. — Italija in Nemčija pa imata interes, da Rusija ne okrepi demokratičnih sil s pristopom k trozvezi. Idejna razlika ne igra vloge.

Japonska blokada angleških koncesij ima tudi namen oslabiliti angleško oboroženo silo. Japonci zahtevajo absolutno nadzorstvo nad koncesijami, priznanje japonskega in izročitev kitajskega denarja (blizu ene milijarde dinarjev), ki se nahaja v koncesijskih bankah. — Anglija je zagrozila, da če Japonska ne prekliče blokade Tien-cina, proglase Anglija, Francija in Zedinjene države gospodarski bojkot Japonske. — Grožnja je huda, vendar je možno, da ta konflikt izčrpa velik kos angleških sil.

V večnem popuščanju in neustrežbi potrebnih reform v odnosih med državami se ob številnih spornih vprašanjih odpirajo vedno nove rane, vedno novi konflikti, ki ne pomenijo pomirjenja, ampak vedno večje zapletanje vprašanj, o katerih danes še ne vemo, kako se bodo rešila. I. z. s. e. v. t. raz.

Zedinjene države z Anglijo - na Kitajskem

Anglija in Japonska se še vedno pogajata radi rešitve spora v Tienčinu in odpravi blokade angleške koncesije. Anglija je pripravljena na mirno poravnavo, ako Japonska izjavi, da s tem svojim nastopom ne zasleduje kakšnih drugih ciljev.

Med tem je minister Zedinjenih držav Hull izjavil, da bodo Zedinjene države na Kitajskem nastopale skupno z Anglijo in da naj si Japonska nikar ne misli, da bi mogla razdvojiti Zedinjene države in Anglijo. — — —

Razburjeni Japonci

Londonški in japonski listi objavljajo vesti, iz katerih je razvidno, da je japonski tisk odkrito jako nezadovoljen, ker Nemčija in Italija dobavljata vojni material kitajski vojski maršala Čankajška. Spricho tega piše velik tokijski list, da Italija in Nemčija ne moreta opravičevati svojih dobav vojnega materiala Kitajski s tem, češ, da sta že pred daljšo dobo sklenili trgovinski pogodbi, s katerimi sta obvezani izvršiti dobave.

Ti pogodbi sta, piše japonski list, bili podaljšani tudi že med japonsko-kitajsko vojno neoziraje se na ozke politične zveze držav podpisnic protikomuni-

stične pogodbe. Nemčija ima v smislu take pogodbe dobaviti Kitajski še za 600.000 funtov vojnega materiala. — Nemčija hoče torej očitno zavarovati svoje interese na Kitajskem in si zagotoviti kitajski trg. Italija in Nemčija ne smeta pozabljati, da more njiju dobavljanje vojnega materiala Kitajski ogroziti solidnost protikomunistične pogodbe.

Prav v tem smislu pišejo tudi drugi japonski listi poudarjajoč, da se proti Japonski na Kitajskem ne bori samo angleško in francosko, ampak tudi nemško in italijansko orožje. — — —

Prvak zemljoradnikov Joca Jovanović umrl

Neposredno po shodu v Ohridu.

Dne 20. junija je umrl zadet od kapi prvak srbske zemljoradniške stranke Joca Jovanović.

Smrt ga je dohitela v Ohridu, kjer je nastopil na shodu. — Med govorom mu je postalo slabo. Po kratkem odmoru je lahko nadaljeval in zaključil svoj govor. Po shodu se je s svojim spremstvom podal na kosilo. Tu ga je znova napadla slabost in je kratko na to umrl.

Pokojni Joca Jovanović je bil prvak srbskih zemljoradnikov. Rojen je bil 3. septembra 1869. Bil je jurist in je dovršil svoje studije v Parizu. Od 1. 1900. je bil v diplomatski službi. Ob izbruhu svetovne vojne je bil poslanik na Duna-

ju. L. 1920. je zapustil diplomatsko službo. Za časa koroškega plebiscita je bil predsednik jugoslovanske plebiscitne komisije. Narodni poslanec je bil do 6. januarja 1929. 8. decembra 1939 je bil ponovno izvoljen za poslanca v srežu Topoli.

Bil je eden najposobnejših in tudi najvidnejših politikov v srbski združeni opoziciji. Zadnje dneve svojega življenja je dal pomembne izjave glede hrvaškega sporazuma in zadržanja zemljoradnikov. Z njim je izgubilo jugoslovansko politično življenje močno osebnost, demokratično gibanje pa velikega pobornika. — — —

Pogajanja v Moskvi

za sklenitev trozveze

se nadaljujejo. O poteku pogajanj ni nobenih uradnih vesti, kar je razumljivo, zato pa je tem več intrig in uganj, ki se pojavljajo, kar u. r. t. raz.

Rusija nastopa proti Japonski

Prepovedala je ribolov japonskim ribičem pri Kamčatki.

Ni še dolgo tega, ko sta se Sovjetska Rusija in Japonska pogodili radi ribolova japonskih ribičev v ruskih vodah, sedaj pa je sovjetska vlada na podlagi svojih opazovanj sporočila japonskim oblastem, da prepoveduje ribolov v svojih vodah in je obenem tudi razveljavila že vse dane vizume.

To je hud udarec za japonske ribiče, za katere predstavlja ribolov v sovjetskih vodah edini dohodek. Iz tega bo nastal nov spor.

Za japonsko vlado ta spor s Sovjetsko Rusijo ne bo baš prijeten, ako vpoštevamo, da se je takorekoč ob istem času zapletla tudi z ostalimi velesilami in ji grozi gospodarski bojkot.

Japonci zopet ne morejo naprej

Njihova ofenziva v pokrajini Šansi je zastala.

V južnem delu pokrajine Šansi so Japonci napadli Kitajce s 30.000 možmi. — Po začetnih uspehih je njihova ofenziva propadla. Izgubili so 10.000 vojakov. Isto usodo je doživela njihova ofenziva v zapadnem delu pokrajine Šansi, kjer so se morali zopet umakniti čez reko Jangce.

Veljaki srbskih kmetijskih zadrug so ustanovili delniško družbo Centrokoop, ki se bo bavila s trgovinsko-zadrušničnimi in komisijskimi posli. — Izgleda sicer čudno, da zadruge ustanavljajo delniško družbo, toda dejstvo je, da so zadruge preokorne za vršenje gotovih trgovinskih poslov. I. z. s. e. v. t. raz.

Države v boju z novo krizo

ki je začela že koncem l. 1937.

V poročilu ravnatelja Mednarodnega urada dela je zelo važno razmotrivanje o stanju svetovnega gospodarstva, ki ga je koncem l. 1937. zajela nova kriza. Države so postale radi tega močno zaskrbljene in pričele razmišljati, kako priti krizi v okoliščini.

Pri prejšnjih krizah so bili najznačilnejši pojavi: omejitve kredita, prenehanje investicij, kar je povzročilo brezposelnost in dovedlo do znižanja mezd. Znižanje mezd in brezposelnost pa sta povzročila padec kupne moči prebivalstva in se je na ta način kriza še posostila.

Zedinjene države Severne Amerike so v tej novi krizi šle drugo pot. Od srede l. 1937. pa do maja 1938. je padla proizvodnja v državi za 35 odstotkov. Cene so padle za 9 točk. Toda protivno od onega, kar se je dogodilo v prejšnjih krizah, je obrestna mera to pot padla in naložbe pri bankah so ostale nespremenjene. Vlada je izkoristila zlati dotok, ki je prihajal preko morja v državo. Zvezne državne banke so pričele kupovati vrednostne papirje, z zakonom so zmanjšali višino rezervnih naložb zveznih državnih bank, tako da je bilo na mah na razpolago mnogo cenejšega kapitala. V svrhu izrabe razpoložljivih kapitalov so bile izdane olajšave za financiranje privatnih podjetij in za javna dela. S tem se je izboljšal položaj.

Anglija je bila manj prizadeta od nove krize. Toda cene vsem potrebnim so bile v primeri z dolarjem visoke, zato je vlada sklenila znižati vrednost funta sterlinga za 5 odstotkov. Za obdržanje tečaja funta sterlinga napram dolarju pa je dala angleška narodna banka znatne vsote zlata v fond za izenačenje tečajev.

Obenem je začela vlada z izvajanjem oborožitve v velikem obsegu, kar je dalo zaposlitev veliki množici brezposelnih. V l. 1938/39 je angleška vlada povečala davke za 274 milijonov funtov sterlingov in najela posojil za 132 milijonov funtov sterlingov; v l. 1939/40 pa hoče dobiti 380 milijonov funtov sterlingov s posojili, 250 milijonov pa z novimi davki.

V Angliji služi oboroževanje obenem gospodarski obnovi države, dočim morajo druge države izvajati javna dela, da bi obdržale kupno moč in preprečile krizo.

Neke države iščejo izhoda iz gospodarskih neprilik s povečanjem državnih investicij. **Sovjetska Rusija** predvideva v novi petletki, ki bo trajala od 1938. do 1942. povečanje industrijske proizvodnje za 14 odstotkov vsako leto. V industrijo bodo investirali skoraj 112 milijard rubljev, od tega bo šlo za izdelovanje strojev itd. skoro 94 milijard rubljev, dočim za industrijo življenjskih potrebščin samo 18 milijard.

Kaj zahtevajo mestne občine?

Nobene zahteve po izvedbi občinskih volitev.

V Beogradu se je vršil kongres zveze mest. Na kongresu so sprejeli resolucijo, v kateri občine protestirajo proti temu, da država in banovine prenašajo vedno več poslov na mestne občine, ki so postale že kar izpostave države in banovin, pravi občinski posli pa so postali postranskega pomena.

Mestne občine zahtevajo:

1. Zakon o samoupravnih finančah oz. financiranju mestnih občin;

2. za posle, ki jih vrše občine namesto države ali banovin, naj se občinam priznajo tudi primerni dohodki;

3. vsi načrti zakonov, uredb in pravilnikov, ki se tičejo mestnih financ, naj se predlože zvezi mestnih občin v izjavo;

4. ukine naj se § 10 uredbe o mestnih hranilnicah, ker bodo sicer ti zavodi upropaščeni;

5. država oz. banovine naj prevzamejo stroške za vzdrževanje sodišč in policije;

6. razveljavi naj se obveznost mestnih občin, da morajo prispevati za vzdrževanje bolnišnic in plačevati oskrbne stroške ter posebni prispevek za centralni zdravstveni sklad za bolnike, ki so brez lastnih sredstev;

7. mestne občine naj se osvobodijo državnih in samoupravnih davščin in dajatev v zvezi z nakupom ali odtujitvijo nepremičnin;

8. mestne občine naj se osvobodijo plačevanja stanarine učiteljem, veroučiteljem, šolskim nadzornikom in prispevka za vzdrževanje sreskih načelstev;

9. ukinejo naj se državne takse, ki jih morajo mestne občine plačevati za posle po §§ 88 in 89 zakona o mestnih občinah;

10. izda naj se pravilnik za izvedbo določb zakona o državljanstvu;

11. vlada naj odobri podpore oz. posojila vsem mestnim občinam, ki bi jih zahtevale v svrhu finančne sanacije, za izdelavo katastrskih seznamov in regulacijskih načrtov.

Kongres pa ni sprejel nobenih predlogov glede izvedbe občinskih volitev v mestih oz. spremembe določb o volitvah občinskih zastopstev v zakonu o mestnih občinah, ki bo že skoro 10 let v veljavi.

Kongresu so prisostvovali tudi delegati bolgarskih mestnih občin.

Sklenjeno je bilo, da bo prenešen sedež zveze mest, ki je bil letos v Ljubljani, v Beograd.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato povarnaj naročnino takoj!

Doma in po svetu

Okrog sporazuma. Nekateri slovenski listi prinašajo imena onih poslancev, ki so podpisali znano interpelacijo dr. Stojadinovića proti sporazumu. V tej zvezi navajajo tudi, da so ti podpisniki dobili v svojih okrajih le malenkostno število oddanih glasov in da zato ne morejo govoriti v imenu ljudstva, ker nimajo njegovega zaupanja. Seštelj smo glasove po okrajih, kjer so ti poslanci izvoljeni in ugotovili, da je v teh okrajih dobila opozicija okoli 77 odstotkov glasov, tedanji vladini kandidati pa mandate. — Kolikor smo mogli, smo vedno trdili, da zaupanje ljudstva ni bilo baš odločilno za pridobitev mandatorov. Veseli nas res prav odkritosrčno, da so prišli za nami, sicer s šestmesečno zamudo, tudi drugi listi.

Za federalizem kot izraz politične modrosti nastopa beograjski »Napred«. List piše: »Vzroki za federalizem niso v simpatijah ali ideologiji, oni so v dejanskem položaju sedanje družbe. Kadar v neki zemljepisni skupnosti, ki je povezana z gospodarskimi interesi, gotovimi sličnostmi v jeziku in etničnim poreklom, kakor tudi z usodo v mednarodnih odnosih, ne obstoji popolna skladnost in enakost v psihološkem odnosu do neke politične oblike, je ljudski razum ustvaril za to posebno pot. Ta pot je federalizem. Federalizem je samo pot, da se ustvari edinstvo, o čemer nam pričajo Amerika, Kanada in Švica.«

Dr. Ljotić ima tajno radio oddajno postajo, katero uporablja za silne napade na dr. Mačka in združeno opozicijo, ugotavlja »Hrvatski dnevnik«.

Stojadinović bi se rad sprijaznil s staroradikalci. Baje je ponudil sodelovanje Aci Stanojeviću in ga zaprosil, naj bi ga staroradikalna stranka, proti kateri je ustanovil dr. Stojadinović svojo JRZ, sprejela pod svoje okrilje.

Za zagotovitev moralne in materijalne neodvisnosti sodnikov so se izrekli sodniki na občnem zboru sodniškega združenja. Zahtevajo predvsem, da se napovedani zakon o stalnosti sodnikov in državnih tožilcev, vrnitev sodniške doklade, ki so jo pred leti sodniki že prejeli in uveljavljali načela, da morejo postati predsedniki sodišč in sodniki višjih sodišč samo sodniki z najboljšo kvalifikacijo ali najdaljšimi službenimi leti. Vrhovno sodišče pa naj bi bilo samo eno za vso državo v Beogradu. V mladinskem sodstvu naj se pripuste tudi žene kot sodniki. Zborovanje je poteklo zelo burno.

Koliko bomo pridelali pšenice. Minister Bešlić je izjavil, da je letos posejano s pšenico 2 milijona 200 hektarjev površine. Žetev pšenice bo dala 240.000 do 250.000 vagonov. Za izvoz bo ostalo 20.000 vagonov. Cena pšenice bo znana čez 10 dni. Slovenija je na ceni pšenice živo zainteresirana, ker mora uvažati letno 20.000 vagonov.

Nova uredba o prometu z nepremičninami ob meji bo skoro objavljena, je rekel minister Bešlić. Pristavil je še, da bo ta uredba liberalnejša in da bo v večji meri ščitila interese narodnega življa.

Bolgarija naj vstopi v Balkansko zvezo, toda brez kakršnih pogojev, ki naj bi nekatere zavezniške države oškodovale, je rekel romunski zunanji minister Gafencu v Atenah.

Z medvedom se ni igrati. Te dni je šolska deca obiskala zagrebški zverinjaki. Nek dečko je pomolil medvedu roko v kletko. Medved ga je zgrabil za roko in mu jo odgriznil v komolecu.

Kava, čaj in tekstilno blago je na Slovaškem težko dobiti. Deviz ni. Gospodarstvo je v zastoji. Cene poljskim pridelkom rasejo. Po želji prireajo ljudje demonstracije za Čehe in Poljake. Tako si Tiso, Tuka, Mach in drugi niso predstavljali samostojnosti.

Delo zahteva počitek. Pri gradnji nemških utrdb na zapadni meji so uvedli tudi zmene po 14 in 18 ur in nazadnje celo 24 urno nepretrgano delo, kateremu je sledil 24 urni počitek. Kakor poročajo, se je pokazalo, da človeška narava ne zmore tako dolgega nepretrganega dela. Vsak peti delavec pri utrdbenih delih je obolen in moral v bolnico.

Tekstilna industrija v Nemčiji. S priključitvijo Avstrije je število tekstilnih podjetij v Nemčiji naraslo za 325 s 55.000 delavci, s priključitvijo Sudetov se je dvignilo število tekstilnih obratov za novih 1224 in število delavstva za 125.000, k temu pride sedaj še 1500 tekstilnih obratov v protektoratu z 250.000 delavci ter razen tega še 10 tekstilnih tovarnov v Memlu. Na zborovanju tekstilnih industrijcev v Inomestu so ugotovili, da je potrebno tekstilno proizvodnjo omejiti, ker je težko zagotoviti surovine in dobiti trg, kamor bi se izvažala produkcija 17.000 tekstilnih obratov, ki zaposlujejo 1,5 milijonov delavcev. Po poročilu »Deutsche Allgemeine Zeitung« od 4. junija je bilo srročeno tekstilni industriji, da mora v bližnji bodočnosti izhajati z manjšo količino uvoznih surovin. Za izdelavo gardin, dekoracijskega blaga, blaga za preobleke mobilij in podloge, kakor tudi blaga za damске obleke, ki so modnega značaja in le kratko v rabi, se ne sme uporabljati nobenega bombaža več.

Konzum sadja v Nemčiji. Berlinski institut za raziskovanje konjunktura objavlja v svojem »Halbjahresbericht zur Wirtschaftslage«, da je znašal konzum sadja na glavo prebivalca v l. 1928/29 kg 39,4, l. 1932/33 kg 39,7 in l. 1938/39 kg 25.

Bogastvo Urala. Ural je ogromno dolgo rusko pogorje med Azijo in Evropo. V tem gorovju je odkrila posebna naučna komisija bogate žile naravnega bogastva. Tako: 1 in pol milijarde ton železne rude, 20 milijonov ton premoga, 18 milijonov ton bauxita za izdelovanje aluminija, ki se zlasti rabi pri gradnji avijonov. Razen navedenih rudnin je tam velika količina nikla, kobalta in drugih redkih kovin. Tako je v okolici Sverdlavske ekspedicije odkrila kremenjak voljdaram, kar so domnevali že prej. Raziskovanje Urala se nadaljuje povsod, kjer je pričakovati še odkritje kovin.

Pomlajevalna ruda. Iz Stockholma poročajo, da so v srednji Švediji odkrili radioaktivno rudo, ki je za človeški organizem jako koristna. Strokovnjaki, ki so preizkušali rudo v tečaju 144 dni, pravijo, da se čutijo pomlajene za dvajset let. Kaj poretoko zdravniki, pa še ne vemo.

Iz Češke

Sokolski kroji prepovedani. Nedeljske »Lidove Noviny« prinašajo sledeče tri uradne razglase iz Moravske Ostrave, ki so jih izdale tamošnje oblasti: Na javnih prireditvah in nastopih, četudi so v zaprtih prostorih, je do nadaljnjega prepovedano nošenje sokolskih krojev. — Ker so se zadnji čas dogajali slučaj, da so neznanci pomazali pri dvojezičnih javnih napisih v Moravski Ostravi nemški del napisa, se občinstvo svari pred takim prepovedanim postopanjem, ker se bodo v ponovnem slučaju določile osebe iz občinstva, ki bodo morale takšne napise stražiti. — V Pariško ulico je prepovedan vsak dostop od 20. do 5. ure zjutraj.

Peklenjski stroj v kavarni. V praški kavarni »Riva« je dne 18. t. m. zvečer eksplodiral peklenjski stroj, pri čemer so bile štiri osebe težko ranjene, 15 pa lahkotno.

Sinačoga v Moravski Ostravi vpepeljena. (ČTK) V noči od srede na četrtek je zgorela največja židovska sinačoga v Moravski Ostravi skupno z velikim poslopjem židovske cerkvene občine. Požar je nevarno ogrožal tudi sosednje hiše, posebno tudi novo stavbo petnadstropnega trgovskega doma »Aso«. Ob 2. uri zjutraj je bil požar lokaliziran.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Mislim sem, da se nahajajo v košarici jedila«, je rekel Kauka, »malo je manjkalo, da je nisem vrgel z višja na tla!«

Teh šest ljudi so bili edini preživeli, ki smo jih našli, tako da nas je bilo v celem petnajst. Manukura je imela stošestdeset prebivalcev. Okrog trideset jih je pobegnilo na Motu Tongo; od teh pa, ki so ostali na otoku, je ušlo smrti samo nas petnaest.

V naslednjih urah sem imel dovolj posla. Položili smo ranjence blizu brega v pesek in po dolgem prizadevanju se nam je posrečilo, da smo napravili ogenj. Začel sem obvezovati, ovijati, in uravnavati zlomljene ude, pri čemer mi je Tavi zelo spretno pomagal. Ravno smo bili gotovi s tem delom, ko nas je Kauka opozoril na neko ptico, ki je krožila visoko nad nami, da smo jo komaj videli. Bila je prva ptica, ki smo jo od početka neurja dobili pred oči; opazovali smo jo, kako je krožila v velikih lokih, kot da bi bila iskala zeleno kopno, ki je bilo nekoč njena domovina.

»Ne bi me začudilo, ako ni to ena izmed mojih udomačenih ptic«, je rekel Tavi, napeto zroč v višave. Potem je stopil tik ob bregu in kriknil z visokim glasom, obenem pa enakomerno mahal z rokama nad glavo. Ptič se je spustil kot puščica naravnost navzdol in skoro smo lahko spoznali, da je bila to neka fregatna ptica.

»Da, to je ena izmed mojih«, je prikimal Tavi in ko je opazil moder trak pod eno izmed obeh peroti, je dodal »in sicer je to ona, ki je bila na palubi Katopue.«

Veliki ptič je zletel počez preko lagune do nas in se končno vsedel Taviu na stegnjeno roko.

»Resnično!« je vzkliknil Tavi. »Prinesel je sporočilo. Na nogi ima nekaj privezane.«

Bila je majhna podolgovata cevka, zavita v neko nepremočljivo tkanino. Tavi je potegnil iz cevke majhen kos papirja in mi ga izročil. Sporočilo je bilo od de Laageja, namenjeno njegovi ženi. Na vrhu lističa je bilo napisano: »Pred Haom. Ob 2. uri ponoči, 21. marca.«

»Hurikan se bliža«, je pisal de Laage. »Kapitan Nagle je mnenja, da bo vzel smer preko Manukure. Vihar vas bo verjetno dosegel nocoj, obvesti takoj poglavarja. On bo že vedel kaj mu je storiti. Ravnaj se po njegovih nasvetih. Meni na ljubo pazi nase. Radi nas se nikar ne vznemirjaj, mi smo varno zasidrani pred otokom Hao, na oni strani otoka, ki je zaščitena od vetra.«

Tavi je poročilo prevedel Kauki.

»Tvoj ptič je počasen glasnik«, je menil starec, po kratkem molku.

»Bil je dovolj pameten, da ni vzel smeri naravnost proti domu in pri tem zašel v hurikan«, je rekel Tavi. Ne bi me začudilo, ako bi mi kdo potrdil, da je bil, potem ko je odletel s Katopue, na Tahitiju. Morske ptice imajo navado, da se zaletajo na gorate otoke, ako se ne morejo izogniti hurikanu.«

»Na od vetra zavarovani strani otoka Hao«, je prevdarno ponovil Kauka. »Zakaj neki se je bil kapitan Nagle tamkaj zasidral?«

Tudi jaz sem bil istih misli kot Kauka. Otok Hao ima laguno, v katero je dohod za ladje silno lahek, najnaravneje bi pač bilo, ako bi bil vrgel sidro v laguno.

»Lahko si predstavljam, kako je bilo«, je rekel Tavi. »Najbrž so se peljali z Amanuja na Hao in prišli prepozno, da bi bili mogli tvegati vožnjo skozi preliv. Očividno je bilo tudi tamkaj morje zelo razburkano. Radi tega je kapitan objadral otok in iskal zavetja pred bližajočim se viharjem na južni strani. Toda kje bi naj bili sedaj?« Zaskrbljen je zmajal z glavo. »Potem ko je vihar spremenil svojo smer je moral baš na južni strani otoka Hao strahovito divjati.«

»Prav gotovo so se potopili«, je menil Kauka. »Res je bila Katopua dobra ladja, toda takemu viharju ne more odoleti nobena jadrnica. Da, potopila se je s posadko vred... o tem bomo zvedeli prej ali pozneje.«

Tudi mene je mučila ta skrb, toda Tavi je še vedno upal. »Kapitan Nagle ni običajen pomorščak«, je rekel. »S hurikani ima že svoje skušnje, dva je srečno preživel. Viharji res niso bili tako strašni, kot je bil sedanji, toda dovolj jaki! Ne, nikakor ne smemo zgubiti nade. Ako je kje na svetu kapitan, ki ume premagati takega hurikana, potem je to on!«

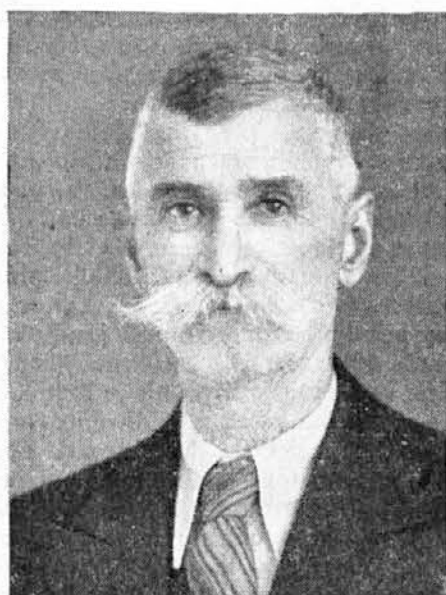
(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Florijan Majdič

eden izmed prvoboriteljev razrednega delavskega gibanja med rudarji v Trbovljah (sedaj v Zagrebu), ki je pred kratkim praznoval 70 letnico rojstva.

Najnovejša socialna zakonodaja. V četrtek, dne 29. t. m. dopoldne se bo vršilo v Delavskem domu predavanje o najnovejših določilih socialne zakonodaje, pomenu strokovne in kulturne organizacije itd. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Eržen Viktor iz Maribora. — Rudarji in drugi delavci, udeležite se tega predavanja v čim večjem številu in pripeljte s seboj tudi žene.

ZAGORJE OB SAVI

Delavstvo obrata apnenic še vedno praznuje. Precejšen del se sicer izmenjava v zaposlitvi, ali tudi s tem ni mnogo pomagano. Kaj pa ostane delavcu, ako je v 14. dneh napravil mogoče 5 do 6 šitov. To je v eni periodi komaj za odtegljaj, a s čim se bo preživljal. Res čudno je to, da se občuti kriza ravno v apnenicah TPD, med tem ko ostale apnenice polno obratujejo.

V Slačniku nadaljujejo z gradnjo nove ceste. Malo pozno je že in dela se v premelem obsegu. Če bo šlo to tako naprej ne bo ta cesta tako hitro zgrajena.

ST. PAVEL PRI PREBOLDU

Pouk o najnovejši socialni zakonodaji bodo dobili delavci v nedeljo, dne 25. t. m. na predavanju, ki se bo vršilo v Zadrudnem domu s pričetkom ob 9. uri dopoldne. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Eržen Viktor iz Maribora. Opozorjamo na to, da predavanje vse delavce v št. Pavlu, kakor tudi v bližnji okolici in priporočamo, da se ga v čim večjem številu udeležijo.

V Kamniku na proslavo. V nedeljo 9. julija se peljemo z avtobusom na pevski koncert v Kamnik. Voznina bo stala na osebo približno 14 din. Prijave sprejemata ss. Pečnik in Novak. Ker bo udeležba iz vse Slovenije velika, tudi nas šentpavlelčanov ne sme manjkati.

Nesreče v vasi Sešče. Letos sta bila pri Janšetu oče in mati od zločinskih roke umorjena in oropana. Niso se še razburjeni vaščani pomirili, ko je Vedenik Jože iz ljubosumnosti ustrelil sebe in Pavlo Makovo. Mnenje vaščanov, da ne bo več nesreč pa ni držalo. Dne 16. t. m. okrog 6. do 7. ure zvečer je posestnik Golavšek Jože peljal na svojem koleslju Kudra Franca in bolnega sina K. Vladkota v Celje v Banjico. Ko sta se vračala nazaj proti domu ju je na prelazu med Celjem in Levcem dohitel savinjski večerni vlak. Trčenje je bilo usodno. K. Fr. in G. J. sta dobila težke telesne poškodbe. Bolj resno je stanje K. Fr., ki ima ženo in tri otroke. Stanje G. J., ki ima samo ženo je manj opasno. Sedaj ležijo vsi trije K. Fr., K. Vladko in G. J. v celjski bolnici. Mladi Vladko ni ne ve kaj je z očetom. Upamo, da bo oblast uvidela, da je treba na križiščih postaviti zapornice, kajti nesreč v tem kraju je že dovolj.

Opomin zaostankarjem. Poverjeniški odbor prosi vse tukajšnje naročnike »Delavske Politike«, ki še niso poravnali naročnine, naj pri prvem obisku poverjenikov store svojo dolžnost. Kajti delavski list ne more izhajati od samih obljub, ker mora tudi sproti poravnati račune. Vsem redno plačujočim naročnikom priznanje in najlepša hvala!

KRANJ

Ali je gospod Ham zaposlen v tovarni »Semperit«? Na to vprašanje delavstva smo se informirali in zvedeli, da je g. Ham še vedno v pisarni g. Zabreta. Kakor nam je znano, je ta domneva pri delavcih nastala vsled neprijetnega položaja, v katerem se je pred kratkim znašel na kranjskem kolodvoru. Koga je s »Semperit« reklamo zastopal ali delavstvo ali podjetje, to nam pa še vedno ni jasno...

TRŽIČ

Sodna razprava radi nadur čevljarstvu pomočniku iz Krži. Pred tukajšnjim sodiščem je tožil nek čevljarški pomočnik za nadure. Pred sodnijskimi vrati je čakalo 11 prič, njegovih sotrpinov, pripravljenih pričati za mojstra. Toda niso prišli v poštev. Delodajalec je menda že uvidel, da bi take obravnave tudi ostalemu delavstvu utegnile odpreti oči, da bi vedelo, kaj mu po zakonu pripade, t. i. 50 odst. povešek za nadure. Zato, naročite si »Delavsko Politiko«, ker vam pojasnjuje zakone za zaščito delavstva!

MARIBOR

Konec tekstilne tovarne Schonsky

Dne 20. junija so dobili vsi delavci v tovarni Schonsky odpoved službe. Prizadetih je okrog 100 delavcev in delavk, ki bodo čez 14 dni ostale na cesti kot vsi ostali, ki so bili odpušteni.

Kljub viku in kriku je podjetni g. Schonsky odpeljal svoje stroje v Egipt in kar jih je še ostalo, jih bo spravil pa takrat, ko bo zadnji nesrečni delavec zapustil njegovo tovarno.

Mi smo pisali o tej stvari in opozarjali na to, da je nujno treba nekaj ukreniti proti tej demontaži industrije. Po naše bi bilo mogoče izdelati zakon, ki bi tujim tovarnarjem prepovedal preseljevati obrate iz države. Kar je v državi, bi moralo tu ostati. Ako bi tovarnar hotel proč, bi pač moral tovarno prodati komu drugemu. S tem pa, da se dovoljuje tovarnarju odvoz strojev iz države, se obide prepoved o izvozu denarja oz. deviz in valut. Tovarnar, ki bi prodal svojo tovarno, bi ne mogel odnesti denarja s seboj, ker mu to branijo devizni pre-

pis. Stroji so zanj denar, celo osnovni kapital in ta kapital v obliki strojev gre preko meje, kljub deviznim predpisom. Izvoz strojev iz države je gotovo dovoljen, toda vsakdo, ki izvažajo, sme izvažati samo proti plačilu vrednosti prodanega blaga. V slučaju selitve tovarne iz države pa se država obriše za vse. Ako tovarnar hoče odpeljati stroje, potem bi moral pustiti tu vsaj protivrednost v denarju. To bi bilo tem bolj upravičeno, ker gre v največ slučajih za kapital, ki je bil ali stvorjen v Jugoslaviji s posojili bank ali pa vsaj tu pomnožen. Ko pa tak tovarnar odide iz Jugoslavije, so šli z njim ne samo stroji, ampak tudi čisti dobiček, ki se ga je tekom let nabralo kdo ve koliko milijonov in ki ga gotovo ni zapravljal v Jugoslaviji. Tu ostane samo revščina, bedni ljudje, ki so garali za skorjico kruha in prinašali dobiček kot čebele v panju, katerim na jesen čebelar pobere nabrani med.

Delavci v mestnih podjetjih ne morejo voliti zaupnikov

Banska uprava je na osnovi § 36 zak. o zaščiti delavcev odločila, da se razveljavi razpis volitev delavskih zaupnikov v vseh mestnih podjetjih in pravi:

»V smislu § 36 zakona o zaščiti delavcev je smatrati, da je služba delavcev in nameščenecv vseh državnih in samoupravnih ustanov, če je njihov službeni odnos urejen s statutom, pragmatiko in sličnim, javnopravnega značaja. V posledku tega takih uslužbencev ni mogoče smatrati za pomožno osebje v smislu določil cit. zakona, radi česar ti uslužbenci ne morejo biti člani sindikalnih organizacij, kakor tudi ne morejo voliti svojih zaupnikov.

Službeni odnos delavcev mestne občine mariborske je reguliran s službenim redom, sprejetim po mestnem svetu mariborskem dne 8. aprila 1937 in velja za vse stalno zaposlene de-

lavce mestne občine. Ker je torej službeni odnos teh delavcev urejen s posebnimi predpisi in so mestna podjetja samoupravne ustanove, je smatrati, da je njihova služba javnopravnega značaja. Zato delavci mestnih podjetij mestne občine v Mariboru ne morejo biti člani sindikalnih organizacij in ne morejo voliti delavskih zaupnikov. Izjema velja zadevno le za nestalne delavce, onosno delavce, katerih službeni odnos ni reguliran s posebnimi predpisi. Le-ti zamorejo namreč še nadalje voliti svoje zaupnike, vendar mora znašati njihovo število vsaj 10 oseb (čl. 1 navodil za volitve delavskih in nameščenjskih zaupnikov).

Tako razglša Delavska zbornica, ki se s tem strinja. Organizacije so pa drugega mnenja in bo v zadnji instanci odločal državni svet.

Kdaj bo prišlo do volitve delavskih zaupnikov v delavnicah državnih železnic? Po službenem redu, ki velja za delavnice državnih železnic imajo delavci v delavnicah pravico do volitve svojih zaupnikov. Ta pravica je torej zalamčena, se pa doslej še ni izvajala, dasi bi bilo tudi za upravo delavnic gotovo dobrodošlo, ako bi se mogla od časa do časa razgovarjati z zaupniki, ki bi ji tudi tolmočili želje delavstva in obratno.

Zborovanje pekovskih pomočnikov. V nedeljo, dne 25. t. m. se bo vršilo zborovanje pekovskih pomočnikov iz mesta in okolice. Razpravljalo se bo o novi kolektivni pogodbi in nočnem delu. Vabijo se vsi pekovski pomočniki, da se jih v čim večjem številu udeleže. — Družnost! — Odbor.

Kontrola dimnikarskih rajonov. »Delavska Politika« je svojčas že poročala, da je v Mariboru premalo dimnikarjev, ker je mesto zadnjih letih pridobilo nebroj novih stavb, zlasti tudi obrtnih in dimnikarski naraščaj ne more priti do samostojnega kruha. Vsled oddaje izpraznjenega dimnikarskega rajona je prišlo med dvema mojstrima do ostrega konflikta, ker je bil odbit s svojo prošnjo starejši dimnikar in se je pritožil na bansko upravo. Vsled navedb prizadetega dimnikarja je uvedla sedaj mestna občina kontrolo dimnikarskih okrožij v mestu, da se ugotovi zaslužek dosedanjih dimnikarskih mojstrov in morebitna potreba novih okrožij. Včeraj pa so prišli dimnikarski mojstri na magistrat ter pri obrtnem referentu protestirali proti eventualni novi razdelitvi okrožij.

Popravite asfalt po hodnikih. Na Glavnem mostu, v Sodni ulici in še po nekaterih ulicah in cestah je telefonska sekcija razkopala asfalt, ker je napravila betonske jaskje in kopala kanale za telefonske kablje. Po sredini hodnikov manjka sedaj asfalt, radi česar morajo pešci hoditi po blatu, pa tudi sicer ti razkopani hodniki niso v okras mestu. Priporočljivo bi bilo, da se ti nedostatki čimprej odpravijo, zlasti, ker zato ne bo potreba mnogo investicij.

II. deška meščanska šola v Magdalenskem predmestju priredi dne 23. in 24. t. m. razstavo šolskih izdelkov in vabi roditelje ter drugo občinstvo, da si razstavo ogleda. Razstava bo odprta dopoldne in popoldne. Vstopnine ni!

Koncert v mestnem parku bo v četrtek, dne 22. junija t. l. od pol 21. do 22. ure zvečer. — Svira godba Glasbenega društva žel. delavcev in uslužbencev pod vodstvom kapelnika gosp. M. Schöherria.

Olje je izmikal. V tovarni Hochmüller je izginjalo bučno olje. Lastnik tovarne se je podal na prežo in je zalotil delavca F., ko je v intranem mraku odnesel kanto polno olja. F. je priznal, da je na ta način odnesel olja za okrog din 6000. Izdal ga je pijančevanje.

Mladina na krivih potih. V Trstenjakovi ulici je bilo ponoči vlomljeno v točilnico Irme Ločnik. Stražnik je zalotil v notranjosti 16 letnega fantiča, ki se je splazil v lokal skozi okno, na katerem je razbil šipo. Dva njegova tovariša sta čakala zunaj na dobrote, ki jih jima je fantič podajal skozi okno, pa sta ob prihodu stražnika neopaženo zginila.

Nastop žižekove igralske družine je bil za Maribor zopet pomemben kulturni dogodek, ki je v soboto zvečer napolnil dvorano »Ljudske univerze« do zadnjega kotička. Pred igro je režiser Žižek v kratkem govoru obrazložil kulturni pomen gledališča, ki naj bi bilo izhodišče prosvete širokih ljudskih množic, ne pa pridobitno podjetje, ali pa ustanova, kamor se vriva razne ljudi, da se jim da eksistenco, kjer potem z raznimi intrigami drug drugega izpodrivajo. Naloga oficijelnega gledališča bi

CELJE

Rezultat volitev obratnih zaupnikov v podjetju »Apnenik« v Zagradu pri Celju

V soboto 17. junija so bile glasom razpisa banske uprave izvršene volitve obratnih zaupnikov. Vse štiri zaupnike je dobila lista rdečih SMRJ, ki je tudi edina postavila kandidatno listo.

Tudi pri teh volitvah se je ugotovilo, da je 100 odstotno zaupanje v naše svobodne strokovne organizacije. Kdor se še ni prepričal, se lahko sedaj, da ne pomaga nobena protiaagitacija.

Izgleda, da bodo taki rezultati tudi po drugih podjetjih.

Časi so minuli, ko so delavci nasedali lepim in medenim besedam, katerim so pa sledila ravno nasprotna dejanja.

Delavci in delavke, posnemajte vzgled apnenčarjev!

Dvojni roparski umor o Medlogu pri Celju. V Medlogu pri Celju so zločinci vdrli ponoči v spalnico gostilničarja Antona Ocvirka in so s strelji ubili njega in njegovo 42 letno ženo Rozalijo. Služkinja je spala na skednju, kamor jo je gospodinja zaklepala. Šele zjutraj, ko je odtrgala desko od opaža in se splazila na prosto je lahko alarmirala sosede.

ZABUKOVCA

Praznovanje šitov in drugo

Na tem rudniku se praznuje v tem mesecu po dva dni tedensko. Čudno se nam pa vendar zdi, kako da se ravno na tem rudniku toliko praznuje, ko so pa vsi ostali rudniki, razen Kočevja polno zaposleni. Pri zaposlenju v času praznovanja, bi bilo pač želeli, da bi se v prvi vrsti zaposljevalo tiste, ki so socialno najpotrebnejši in ne tiste, ki so morda največji ali pa komu bližji. Tu bi se moralo mnenje obratnih zaupnikov bolj upoštevati kot pa se ga.

Pa še neko drugo posebnost ima ta rudnik. Namreč to, da nimajo ti rudarji nobenega strojnega dohoda in izhoda iz jam. Več sto in sto metrov morajo peš po položnih lestvah po raznih opadnikih predno pridejo vsi zmučeni do delovnega prostora. Toda po delu je že hujše, ko morajo to visočino zopet preplezati vsi oznojeni, mokri in izmučeni. Bilo bi dobro, ako bi zdravnik bratovske skladnice odredil za vse rudarje rentgenološki pregled pljuč in srca, pa bi se pokazalo, da nobeden izmed njih, ki je že deset let izpostavljen tej tuturi, ni več zdrav.

VELIKI PEVSKI KONCERT

priredi »Vzajemnost« dne 25. junija ob 3. uri popoldne na vrtu gostilne Zupanca Ivana v Migojnicah.

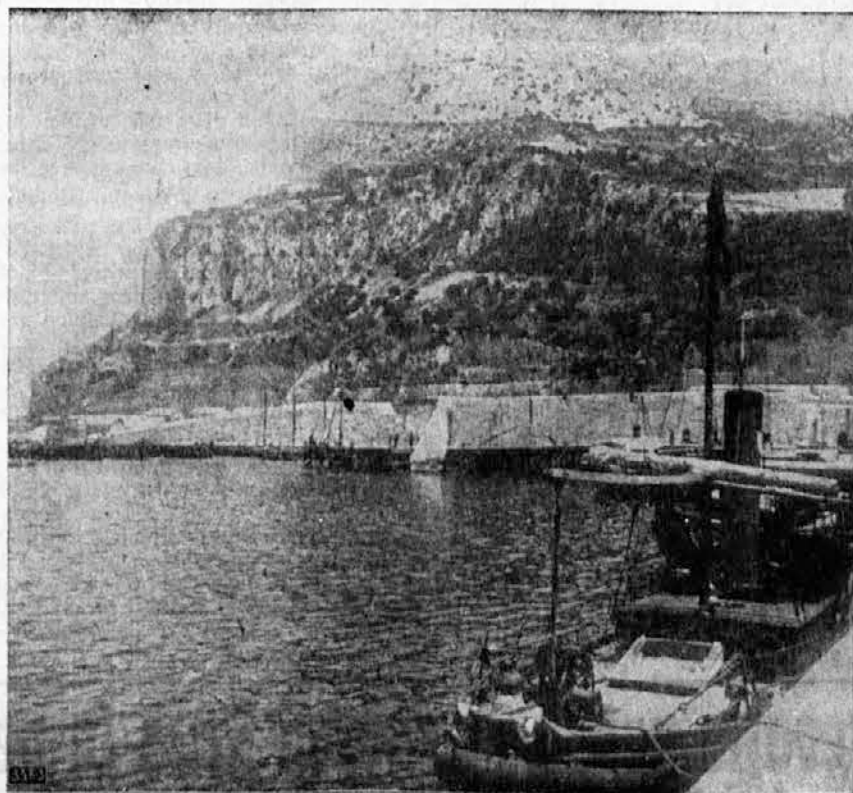
Sodelujejo: »Vzajemnost« iz Pesjeja pri Velenju, »Vzajemnost« iz Liboi, pevsko društvo »Savinja« iz Petrovc, pevsko društvo »Borut« iz Gotovelj in pevsko društvo »Fantje na vasi« iz št. Pavla.

Ker je prireditev kulturnega in propagandnega pomena za širjenje delavske pesmi, vabimo vsa sosednja društva, da se ga udeležijo. Za udeležence iz oddaljenejših krajev ugodne zveze z vlaki.

RUŠE

Krajevna protituberkulozna liga. Iz letnega poročila agilne krajevne protituberkulozne lige v Rušah posnemamo, da je razdelila v mesecih januar, februar, marec in april revni šolski deci 1257 litrov mleka in 1126 hlebov kruha v skupni vrednosti din 4.471,75. Posebno priznanje za to človekoljubno delovanje zasluži marljivi odbor.

Protituberkulozni teden. Ker je protituberkulozni teden že za nami, vljudno prosí PTL v Mariboru vse sotrudnike, da blagovolijo zaključiti svoje zbirke in obračunati ligi v Mariboru. Čim prej me liga urigane obračune, bo javnosti podala celokupen pregled o uspehu svojega tedna.

Gibraltar

Naša predavanja v ljubljanski okolici

Proletariat se prebujaja

Ljubljanska okolica sicer nima tako izrazitega proletarijata kot industrijski kraji v Kranju, Jesenicah, v revirjih itd., toda kljub temu živi ogromna večina tega ljudstva od dela svojih rok, po delavnicah, obrti in tudi večjih podjetjih. Zato je imelo svoj čas slovensko socialistično gibanje ravno v teh krajih svojo krepko zaslonbo, ker je vendar segala kultura slovenske prestolice tudi daleč v okolico.

v Št. Vidu pri Ljubljani

kamor je predavatelj iz Maribora spremljal naš agilni gospodarski in kulturni funkcionar s. Korošec, član predsedstva Zveze »Vzajemnosti«, ki je nedavno prisostvoval kot delegat Zveze »Vzajemnosti« podobnemu predavanju v Sv. Lovrencu na Pohorju in ves navdušen nad tistim uspešnim prosvetnim dopoldnevom pod Pohorjem prvi sprožil željo, da začnemo tudi s to panogo delavsko-prosvetnega dela v ljubljanski okolici.

V dvorani gostilne Kratkega je ob izredno lepi udeležbi delavske mladine otvoril predsednik šentiviške »Vzajemnosti« in tudi predsednik strokovne organizacije lesnih delavcev, s. Demšar minulo soboto dne 17. t. m. zvečer predavanje o delavski zaščitni zakonodaji, o čemur je govoril s. dr. Avg. Reisman in nato urednik s. Adolf Jelen o današnjih nalogah strokovne organizacije, kulturnega društva delavstva in v zvezi s tem delavskega časopisa.

Predavanja sta trajala celi dve uri in čeprav so bili med poslušalci v veliki večini prav mladi

Ni čuda, da se je začelo zadnji čas to delavstvo strokovno in kulturno prebujati in da rastejo ena za drugo strokovne in kulturne organizacije.

Že dolgo si je to delavstvo želelo tudi predavanja o socialni zakonodaji, ki so se vršila teden za tednom po drugih krajih Slovenije. In tako je prišlo minulo soboto do prvega takega predavanja v ljubljanski okolici.

Kljub večerni uri so se pripeljali sodrugi na kolesih tudi iz oddaljenih krajev, delavci, ki so zaposleni v Škofji Loki in v Kranju, pa so se vsi nadvse zadovoljni vračali in ni ga bilo med nami, ki si ne bi želeli, da bi imeli čimprej zopet nadaljevanje s temi predavanji. Predavatelj pa sta tudi obljubila, da bosta prišla ponovno v Št. Vid, kakor hitro prideta s svojimi predavanji »okrog«, ker jih že kličejo tudi drugi kraji, ki še letos niso imeli takega predavanja.

Tudi v praktičnem delu za napredek naše izobrazbe smo napravili lep korak naprej: 17 novih naročnikov »Delavske Politike«.

17 novih naročnikov »Delavske Politike«.

Nedeljsko predavanje v Dobrunjah

Dobrunje so lepa vas ob Ljubljani, tam, kjer stoji znana papirnica Vevče, znana zlasti tudi po mezdnihih šolih njenega delavstva. Dolga leta so tam gospodovali kot vodilna strokovna organizacija skoro izključno krščanski socialci, katere hočejo sedaj izpodrinuti »zelelenci«. Toda zadnje zaupniške volitve so pokazale krepak razmah naše svobodne strokovne organizacije, ki stalno raste, a ravnotako tudi tamošnja podružnica »Vzajemnosti«. Preteklo nedeljo je imela krščansko socialna strokovna organizacija jubilejno slovesnost z blagoslovitvijo društvene zastave, katero je prišel blagoslovljati katehet prof. Eržen iz Kočevja.

Kljub temu slavlju, ki je privabilo seve tudi mnogo radovednežev, saj je bila v sprevodu godba in narodne noše, je bila društvena dvorana g. Jerihe polna delavstva, ki so prišli na naše predavanje o najnovejših socialnih zakonih. Navzoč je bil seve tudi spremljevalec predavateljev s. Korošec iz Ljubljane. Poleg papirniškega delavstva so bili častno zastopani tudi železničarji iz Zaloga.

Predavanje je otvoril predsednik domače

»Vzajemnosti«, s. Kocjančič s primernim nagovorom o potrebi izobrazbe delavstva.

Predavatelja ss. dr. Avg. Reisman in za njim urednik Adolf Jelen sta se bavila v svojih govorih predvsem z novostmi socialne zakonodaje v letošnjem finančnem zakonu, v

Delavstvo je razumelo, da je to zanj resno svarilo, biti na straži, da se ne bi

Svoje težko pridobljene postojanke pa lahko brani le izobražen proletarijat, organiziran in discipliniran. Poslušalci so vsem tem izvajanjem krepko poskakali in brez posebnega prigovarjanja naročili »Delavsko Politiko«, ki je dobila v nedeljo v Dobrunjah

kar 30 novih naročnikov.

To je tudi najlepši dokaz, kako so bili delavci zadovoljni s predavanji. Sodrugi iz Zaloga pa so se predavateljem takoj javili z željo, da bi se ob prvi priliki vršilo podobno predavanje tudi v Zalogu, kar sta seve predavatelja radevolje obljubila.

Torej čimprej na svidenje v Zalogu! Mi gremo naprej!

PREVALJE

Rudosledne pravice nekdanjega leškega rudnika bodo najbrž našle novega kupca. Poznavači terena trdijo, da se nakup teh pravic še vedno izplača, ako ima kupec nekoliko več kapitala, da lahko odpre posamezna ležišča premoga, ki bi se jih dalo izkoriščati še nekaj let. Zeleti je, da te rudosledne pravice res najdejo kupca, ki bi nekaj investirali. Sicer pa v rovih leškega rudnika še vedno rijejo nekateri rudarji in kopljejo premog na lastno pest. Veliko sicer s tem ne zasluži, bolj pa je nekaj kot nič, dasi pri tem tvegajo življenje, ker pri takem delu pač ni mogoče skrbeti za telesno varnost.

PTUJ

Slavarjem. Mestno vojaško poveljstvo razglašja, da so se začele 19. junija pionirske vaje na Dravi, ki trajajo vsak dan razen nedelje

Delavski pravni svetovalec

Uporaba obrežne poti (Dravograd)

Vsakdo, ki je tisto obrežno pot uporabljal že preko 30 let in si torej pripisostvoval služnostno pravico poti, lahko lastnika, ki to zabranjuje, toži v 30 dneh radi motenja posesti. Če pa je poteklo že 30 dni od tedaj ko je lastnik zabranil pot, je treba vložiti tožbo na priznanje služnostne pravice. Seveda je treba imeti za to sigurne priče, do bodo lahko potrdile, da ste že 30 let brez prošnje in brez plačila nemoteno uporabljali dotično pot.

Dedščina (Jelendol)

Kot smo na tem mestu večkrat pojasnili, ne morete zahtevati nobene dedščine ali odpravnine po materi, dokler le-ta še živi, ampak boste lahko zahtevali Vaš dedni delež šele po materini smrti. Na tem ne more ničesar izpremeniti okolnost, da so Vaše sestre že dobile doto. Ako pa bi mati hotela sedaj izročiti posestvo eni od sester, boste lahko Vi kljub temu zahtevali po njeni smrti, da se tudi vrednost tega posestva glede odmere Vašega dednega deleža vračuna v materino zapuščino.

Zamudna sodba (Hrastnik)

Vprašanje: Žena mojega sina je napravila v trgovini večji dolg. Trgovca pa je tožil mene. Zaradi bolezni se nisem mogel udeležiti razprave in sem bil obsojen ter rubljen. Nazad-

od 6. do 11.30 ure in od 15. do 18.30 ure ter od 20. do 24. ure. Splavarji se morajo ustaviti najmanj 2 km nad dravskim mostom. — Opozarjajo se pa, da se lahko zgodi, da ne bodo mogli pluti vsi pravočasno naprej, ker je presledek od konca ene in pričetkom druge vaje točno odrejen, tako da bodo splavarji, ki bi se ne mogli v tem času zvrstiti, morali čakati do prihodnjega presledka. 200 m nad dravskim mostom je postavljena podnevi velika signalna plošča, ponoči pa rdeča luč, kar pomeni, da je vožnja po Dravi nemogoča.

Zaščitniki Italije. Papež je proglasil svetnika Franciška Asiškega in sv. Katarino Siensko za zaščitnico današnje Italije.

Širite naš list!

nje sem bil prisiljen plačati trgovcu terjatev, obresti in precej visoke odvetniške stroške. Ali bi mogel zoper to kaj ukreniti?

Odgovor: Zakrivili ste sami vse posledice s tem, da se niste o pravem času udeležili razprave. Če Vam to ni bilo mogoče osebno, bi bili lahko poslali pooblaščenca, ali pa najeli odvetnika. Četudi niste bili trgovcu nič dolžni, sedaj proti njemu ne morete nič ukreniti, ampak morate tožiti le sina na povračilo.

Zavarovanje za življenje (Gomiljsko)

Vprašanje: Dal sem se življenjsko zavarovati za vsoto din 15.000 za dobo 20 let. Zavarovalnica mi še ni poslala zavarovalne police. Ker se je moj zaslužek v tovarni zmanjšal, bi rad odstopil od pogodbe. Zavarovalnica pa mi piše, da moram takoj poravnati tri že zapadle mesečne obroke in nato še devet mesečnih obrokov do preteka 1 leta, na kar šele lahko odstopim. Če ne plačam mi grozi s tožbo in rubežjo.

Odgovor: Zavarovalnico za prvo leto ste dolžni plačati v vsakem primeru. Okolnost, da nimate police v rokah ne igra nobene vloge. Če ne morete zavarovalnine plačevati še naprej, odpovedite pogodbo po preteku 1 leta. Poprej bi bilo to nes pametno, ker se dolžnosti plačila ne rešite, a izgubite pravice. V primeru neplačila Vas zavarovalnica lahko iztoži in Vam zarubi mezdno.

Neuspela sprememba ustave na Danskem

Na Danskem so volilci dne 23. maja t. l. odločali o predlogu za spremembo ustave. Predlog za spremembo ustave je predložila vlada, v kateri so socialni demokrati in radikali.

Pri glasovanju o spremembi ustave, dne 23. maja t. l. je od skupnega števila 2.175.340 volilcev glasovalo za spremembo ustave 966.037, proti pa 85.401 volilcev. V odstotkih je glasovalo za spremembo ustave 44.42 odst. volilcev, moralo bi jih pa glasovati vsaj 45 odstotkov, radi česar je predlog glede spremembe ustave propadel.

Se enkrat so vzdržali stebri reakcije naval naprednih sil. Pokazalo se je, da je zelo težko mobilizirati 45 odstotkov vseh volilnih upravičencev, da glasujejo za take reforme, četudi so pozivale h glasovanju tri velike in dve mali stranki. Velika armada indifrentnih še vedno mnogo odtehta. Ker se je s tem v naprej računalo, sta vladini stranki socialnih demokratov in radikalov izdelali svoj predlog o spremembi ustave v sporazumu s konservativci, med tem ko je stranka velikih kmetov (venstre) vsako spremembo odklanjala. Med konservativci je vprašanje spremembe ustave rodilo hude spore. Konservativci so pristali na spremembo ustave šele, ko je njihov prvak Christmas Möller zagrozil z odstopom. Glasovanje je pokazalo, da je ne majhen del konservativnih volilcev pustil svojega voditelja na cedilu in glasoval ali z ne ali pa se je glasovanja sploh vzdržal. Möller je na to zadržanje svojih volilcev odgovoril s tem, da je položil mesto predsednika frakcije v parlamentu in sklical strankin odbor z dnevnim redom: Volitev novega strankinega predsednika. V neki svoji izjavi v konservativnih listih izjavlja Möller:

»Mislim, da so vsi oni, v in izven konservativne stranke, ki so to spremembo ustave preprečili, prevzeli na sebe veliko odgovornost. Prepričan sem, da ne bo trajalo dolgo, ko bo postalo tudi njihovim somišljenikom jasno, da so s tem izkazali državi zelo slabo uslugo.«

Brez dvoma cika konservativni prvak v tej svoji izjavi na močansko razmerje sil v obeh zbornicah, kjer sta obe vladni stranki v večini. Landsting (senat), ki se voli vsakih osem let in ki je bil toliko časa trdnjava reakcije, je pri poslednjih volitvah postal trdnjava obeh vladinih strank, tako da se bo ta ustanova reakcije izkazala kot sredstvo v boju proti njenim ustanoviteljem. — V spoznanju, da ni več moči podreti pozicij vladinih strank v senatu, je nastopil prvak konservativcev za spremembo ustave, kajti le z odpravo senata bi bila za opozicijske stranke postojala slabotna nada, da bodo nekoč zopet pridobile večji politični vpliv. — Vladini stranki sta hoteli odpraviti senat iz načelnih razlogov in istočasno znižati starostno dobo za volilce. — Stvarno pa za njiju ni postojala nobena potreba več, da bi sedaj skušali odpraviti senat, ko sta ga osvojili.

Kakor tudi je treba obžalovati, da je ljudsko glasovanje izpadlo negativno, pa vendar nima danska socialna demokracija prav nobenega vzroka, da bi se radi tega kakorkoli žalostila. Dokazala je svojo udarno silo v njenih glavnih trdnjavah, tako v glavnem mestu Ko-

penhagenu in drugih mestih, kjer je dosegla izredno visoko število glasov za svoj predlog. V Kopenhagenu je 63.4 odstotkov volilcev glasovalo za odpravo senata, v delavskih okrajih je znašal odstotek »da« glasov celo 72.2 do 73.7. Po slabi udeležbi pri volitvah v aprilu t. l. je bilo to glasovanje neke vrste opravičilo, kot da bi bilo delavstvo hotelo reči: »Mi smo še tudi tu, vi morate računati z nami!«

Toda ta sijajen nastop delavstva v mestih ni mogel preprečiti, da bi ne bila sprememba ustave propadla. V podeželskih okrajih, ki so glavne trdnjave venstre stranke, je bilo število »da« glasov zelo majhno. Na podlagi izidov v posameznih krajih izgleda, kakor da bi se bili ljudje bali velikih kmetov in da radi tega niso šli glasovat.

Nek konservativni prvak je menil, da mora vlada na podlagi izida glasovanja izvajati konsekvence in odstopiti. Toda pregled izida tega glasovanja potrjuje, da so volilci ohranili svojo zvestobo vladinima strankama in da torej ni nobenega razloga za kakšno spremembo vlade. Volitve v folkething (parlament) pred dvema mesecema so dale vladi potrebno večino.

Še več, vlada ima v parlamentu in senatu tako veliko večino, da more tudi s staro ustavo zadovoljivo vladati naprej.

Zadnje vesti

Slovenci iz Zedinjenih držav prihajajo na obisk. Danes, dne 21. t. m. jutraj je prispela v Ljubljano prva skupina 20 izseljencev, ki so povečini iz litijskega okraja. Pride jih pa še več.

Turška vlada in egipčanska vlada se pogajata po svojih predstavnikih v Ankari glede ukrepov za slučaj izbruha vojne. V vojni bi turške čete zasedle Sueški prekop.

Podmornica »Squalus« potopljena od ogleduhov. Ameriški poslanci predlagajo preiskavo radi potopitve podmornice »Squalus«, ker obstoja sum, da se je potopila, ker so imeli ogleduhi svoje prste vmes.

Protinemska propaganda narašča na severnem Kitajskem.

Japonsko blokado je prodrla pred Tiencinom angleška trgovska ladja, ki je pripeljala v koncesijo sočivja, katerega je najbolj primanjkovalo.

Glede pogajanja s Sovjetsko Rusijo vlada velik optimizem v francoskih diplomatskih krogih.

Židje ne smejo v dunajski Prater, je razglasil vodja Ostmarke Bürckel.

Vodja nacistov na Švedskem, znani raziskovalec Sven Hedin, se je pri vožnji z avtomobilom ponesrečil.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebniško zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dojenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormannov nasl. Karl Rago Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Kdor hoče dobro kavo piti mora h

„KAVALIRJU“

iti. „Kavalir“ specialna trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

ZIDAJTE POCENI!

Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali vendar zelo dobro ohranjeno pri tvrdki

Justin Gustinčič, Maribor, Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324